

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»



Ректор
Класичного приватного університету

В.М. Огаренко

06 2022 р.

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

для здобуття освітньо-наукового рівня доктора філософії

Запоріжжя
2022

Затверджено:

на засіданні кафедри фінансів, обліку та оподаткування
протокол № 8 від 11 травня 2022 р.

на засіданні Вченої Ради Класичного приватного університету
Протокол № 10 від 29.06.2022 року

Укладачі: К.С. Салига, д.е.н., проф.

О.М. Гнезділова, к.е.н., доц.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета вступного іспиту зі спеціальності для вступу в аспірантуру для здобуття кваліфікації доктора філософії з фінансів, банківської справи та страхування є визначення теоретичних знань, умінь та практичних навичок вступників.

Вступний іспит проводиться у формі усного екзамену з дисциплін, знання з яких є базовими для вступу до аспірантури та здобуття кваліфікації доктора філософії з фінансів, банківської справи та страхування. Відповідь вступники фіксують письмово на аркуші усної відповіді на фаховому випробуванні зі штампом Приймальної комісії. Фахове випробування проводиться за екзаменаційним білетом, який містить три теоретичних питання. Тривалість фахового випробування 1 година.

Вимоги до підготовки вступника:

знати:

- основні економічні поняття і категорії;
- теоретичні основи правових і економічних відносин;
- соціально-економічні закономірності та принципи господарювання;
- застосування інноваційних технологій у фінансовій сфері, що базуються на врахуванні різноманітних варіантів розвитку подій, прогнозуванні наслідків змін економічної політики України та світової економіки;
- сучасні методи аналізу фінансових рішень на підприємстві;
- навички з планування та здійснення операцій зі страхування;
- зміст та організацію фінансових відносин в державі;
- розуміння особливостей формування та реалізації грошово-кредитної політики, валютної системи України;
- структуру банківської системи України та діяльність небанківських фінансово-кредитних установ;
- сучасні математичних методів і моделей оцінки фінансових інструментів, що є фундаментом фінансової теорії та практики;

уміти:

- використовувати в науково-фінансовій роботі необхідні комп'ютерні програмні продукти;

- використовувати у практичній діяльності набуті знання щодо застосування математичних і статистичних методів для дослідження професійних задач;

- аналізувати та оцінювати сучасний стан грошової системи суспільства;

- володіти методологічними прийомами наукових досліджень, застосовувати прикладні методики аналізу фінансових процесів, використовувати сучасні методи системного наукового аналізу;

- використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички в управлінні фінансово-господарською діяльністю підприємств;

- виконувати професійні обов'язки щодо здійснення поточної фінансово-економічної діяльності господарюючих суб'єктів, розробляти і надавати сучасні фінансові і кредитні продукти та послуги;

- використовувати закордонний досвід з метою вдосконалення фінансово-кредитного механізму в Україні.

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ I. ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Тема 1. Значення та теоретичні основи фінансового аналізу. Роль фінансового аналізу в ринковій економіці. Принципи функціонування ринкової економіки. Поняття фінансів суб'єкта господарювання. Комплексність фінансового аналізу. Головні принципи ринку і його вплив на роль фінансового аналізу. Завдання аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання. Складові аналізу фінансового стану підприємства. Джерела формування фінансових ресурсів. Стадії процесу кругообігу грошових коштів. Фінансовий результат процесу кругообігу. Теоретичні та прикладні аспекти фінансів підприємств.

Тема 2. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу. Періоди проведення внутрішнього та зовнішнього фінансового аналізу. Основа організацій внутрішнього та зовнішнього аналізу. План організації аналітичної роботи. Етапи проведення аналітичної роботи. Основні джерела інформації.

Тема 3. Аналіз майна підприємства. Необхідність аналізу майна підприємства. Сутність аналізу майна підприємства. Визначення показників, за допомогою яких аналізується майно підприємства. Методика аналізу майна підприємства. Джерела інформації для проведення аналізу. Опрацювання отриманих результатів аналізу майна підприємства.

Тема 4. Аналіз оборотних активів. Оборотні активи: загальні положення. Класифікація оборотних активів. Значення оборотних активів. Роль аналізу оборотних активів. Методика аналізу оборотних активів. Джерела інформації для проведення аналізу оборотних активів. Показники аналізу оборотних активів.

Тема 5. Аналіз джерел формування капіталу підприємства. Джерела формування капіталу підприємства. Класифікація джерел формування

капіталу підприємства. Фактори, що впливають на формування капіталу підприємства. Оцінка факторів. Застосування методики аналізу джерел формування капіталу підприємства. Показники, що використовуються при аналізі джерел формування капіталу підприємства. Призначення аналізу джерел формування капіталу підприємства.

Тема 6. Аналіз грошових потоків. Сутність грошового потоку та необхідність його аналізу. Роль аналізу грошових потоків при визначенні можливостей внутрішнього фінансування. Зв'язок наявності грошових коштів з прибутком і рухом оборотного капіталу. Попередній, послідовний (ретроспективний) і перспективний (прогнозний) аналіз грошових потоків. Аналіз руху грошових коштів прямим методом. Основні канали надходження грошових коштів і платежів за напрямками діяльності підприємства (операційна, інвестиційна, фінансова); джерела інформації при використанні прямого методу. Аналіз руху грошових коштів непрямим методом. Сутність і особливості методики аналізу грошових потоків непрямим методом. Методика розрахунку необхідної фінансової потреби.

Тема 7. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства. Поняття платоспроможності підприємства. Види неплатоспроможності та її причини. Поточна платоспроможність. Платіжні кошти та термінові зобов'язання. Платіжний календар. “Технічна” неплатоспроможність. Актив і пасив балансу неплатежів. Чистий оборотний капітал і поточні відносини. Фінансова гнучкість. Узагальнюючі й проміжні показники ліквідності, показники короткострокової та довгострокової ліквідності: методи обчислення, оцінка їх відповідності оптимальним значенням. Ліквідність балансу суб'єкта господарювання.

Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємства. Поняття фінансової стійкості суб'єкта господарювання. Чинники, які впливають на стійкість підприємства та їх класифікація. Внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Основні показники характеристики джерел формування запасів. Показники забезпеченості

запасів джерелами їх формування. Типи фінансової стійкості суб'єкта господарювання: абсолютна, нормальна, постійна, кризова. Система показників, яка характеризує фінансову стійкість підприємства. Показники структури капіталу. Показники стану оборотних засобів. Показники стану основного капіталу. Запас фінансової стійкості. Методи її визначення й оцінка досягнутого рівня.

Тема 9. Аналіз кредитоспроможності підприємства.

Кредитоспроможність підприємства: поняття й економічна сутність. Основні завдання оцінки кредитоспроможності. Аналіз умов кредитування. Система показників оцінки кредитоспроможності: групи показників ліквідності, оборотності капіталу, залучення засобів і прибутковості. Дієздатність і репутація підприємства та перспективи його розвитку.

Тема 10. Аналіз ділової активності підприємства. Сутність ділової активності підприємства та показники, що її характеризують: коефіцієнти загальної оборотності капіталу, оборотності мобільних засобів, оборотності матеріальних оборотних коштів, оборотності готової продукції, оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості, середній строк обороту дебіторської та кредиторської заборгованості, фондвіддача основних засобів та інших позаоборотних активів; коефіцієнт оборотності власного капіталу. Послідовність аналізу основних показників ділової активності підприємства. Вплив оборотності активів на показники ефективності діяльності підприємства.

Тема 11. Аналіз прибутковості та рентабельності підприємства. Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі узагальнюючих вартісних показників, його значення в оцінюванні та стимулюванні економічної ефективності роботи підприємства. Балансовий прибуток і його складові. Вплив окремих груп фінансових результатів та розмір балансового прибутку. Прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг). Аналіз факторів зміни прибутку від реалізації. Аналіз доходів і

збитків, що не плануються. Оцінка втрачених можливостей збільшення прибутку й причин цього. Аналіз розподілу прибутку.

Тема 12. Аналіз інвестиційної діяльності підприємства. Принципи та правові основи інвестиційної діяльності підприємства. Джерела й методи інвестування. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Фінансово-економічна оцінка інвестиційних проектів: мета розробки, показники ефективності. Показники загальної оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

Тема 13. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства. Значення вміння читати бухгалтерський баланс. Бухгалтерський баланс – реальний засіб комунікації. Основні напрями аналізу реальної оцінки фінансового стану підприємства. Обмеження інформації, представленої в балансі. Аналіз валюти бухгалтерського балансу. Побудова ущільненого балансу. Горизонтальний аналіз: його сутність і мета. Вертикальний аналіз активу та пасиву балансу. Порівняльний аналітичний баланс. Показники порівняльного аналітичного балансу. Аналіз структури вартості майна підприємства.

РОЗДІЛ II. БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ

Тема 1. Створення та організація діяльності комерційного банку. Види комерційних банків, їх організаційна структура. Організація діяльності комерційних банків. Загальні збори акціонерів і засновників. Склад банку, його правління. Повноваження цих органів і відповідальність за результати діяльності банку.

Тема 2. Формування ресурсів комерційного банку. Склад, структура й економічна характеристика банківських ресурсів. Власний і залучений банківський капітал, його економічна характеристика. Вклади й депозити – основне джерело банківських ресурсів. Вклади, їх види та характеристика. Робота з юридичними й фізичними особами щодо залучення депозитів.

Методи прогнозування кредитних ресурсів. Складання кредитного плану комерційними банками. Порядок розгляду й затвердження зведеного кредитного плану. Розробка пропозицій щодо підвищення ефективності використання кредитних ресурсів. Управління кредитними ресурсами, їх зв'язок із прибутковістю банку та ліквідність його балансу.

Тема 3. Розрахунково-касові операції банків. Основи організації розрахунків у народному господарстві. Готівкові та безготівкові розрахунки. Форми безготівкових розрахунків. Структура безготівкового платіжного обороту. Форми безготівкових розрахунків: платіжні доручення, чеки, акредитиви, платіжні вимоги-доручення. Сфера застосування й порядок проведення розрахункових операцій. Способи безготівкових розрахунків: розрахунки, засновані на заліку взаємних вимог, розрахунки в порядку планових платежів. Розрахунки з використанням векселів. Банківський контроль за здійсненням безготівкових розрахунків. Банківські послуги, пов'язані з безготівковими розрахунками. Сутність готівкового обігу. Організація готівкового обігу. Методи регулювання готівково-грошового обігу. Касові операції комерційних банків. Прибуткові й видаткові каси, організація їх роботи. Прогнозування й облік касових оборотів.

Тема 4. Операції банків з векселями. Класифікація кредитів комерційних банків, їх економічна характеристика. Форми позикових рахунків. Форми забезпечення зобов'язань позичальника перед банком. Умови кредитної угоди, принципи кредитування. Поняття кредитного ризику. Способи захисту від кредитного ризику: лімітування кредитів, диверсифікованість кредитних вкладень, оцінювання кредитоспроможності позичальника, забезпечення зобов'язань позичальника, оперативність при стягненні боргу, страхування кредитних операцій. Позиковий відсоток і його диференціація. Фактори, що формують величину позикового відсотка. Етапи процесу кредитування. Розгляд заявки на одержання кредиту. Вивчення кредитоспроможності клієнта й ризику по позиці. Структурування позики. Складання кредитного договору з клієнтом. Оформлення видачі позики та

відображення цієї операції на рахунках. Контроль банку за використанням позики клієнтом і нагляд за формуванням умов для його погашення. Заходи для стягнення основного боргу й відсотків за позиками. Проблемні позики й банківський контроль.

Тема 5. Кредитні операції банків. Кредити, пов'язані з вексельним обігом. Обліковий кредит. Позики під заставу на принципах юридичного права та права справедливості. Кредитування за поточним рахунком, контокорентний кредит. Форми контокорентного кредиту, поняття овердрафту. Споживчі кредити, їх форми. Сільськогосподарські позики, їх особливості.

Тема 6. Операції банків з цінними паперами. Поняття банківських інвестицій. Сутність і мета банківських інвестицій. Інвестиційні цінні папери. Подібність і розходження інвестиційних і позикових операцій. Прибутковість інвестицій.

Тема 7. Банківські інвестиції. Основи організації зовнішньоекономічних зв'язків. Особливості зовнішньоторговельних операцій. Умови зовнішньоторговельних постачань. Посередництво банків у фінансових розрахунках між експортом і імпортом. Умови платежів. Документація з міжнародних розрахунків. Міжнародні розрахункові операції. Оцінка документального акредитива. Оцінка документального інкасо. Міжнародні кредитні операції. Принципи організації міжнародних кредитних операцій. Форми й види міжнародного кредиту. Валютне регулювання. Види валютних операцій. Ліцензування комерційних банків. Поточні валютні операції. Валютні операції, пов'язані з рухом капіталу. Валютний контроль в Україні.

Тема 8. Операції банків з іноземною валютою. Організація операцій з іноземною валютою. Відкриття інвалютних рахунків. Оформлення операцій купівлі та продажу іноземної валюти. Функції працівників, що виконують операції з іноземною валютою. Поточні рахунки в іноземній валюті, їх характеристика, операції, які здійснюються по них. Облік імпорتنих та

експортних операцій з документарними акредитивами через кореспондентські рахунки наших банків в іноземних банках (на рахунках “НОСТРО”), а також іноземних банків у банках України (на рахунок “ЛОРО”).

Тема 9. Нетрадиційні банківські операції та послуги. Обслуговування платіжного обороту. Обслуговування зовнішньоекономічної діяльності. Лізингові операції комерційних банків. Факторингові операції комерційних банків. Посередницькі послуги комерційних банків.

Тема 10. Забезпечення фінансової стійкості банку. Формування резервів для покриття можливих утрат від активних операцій. Прибутковість банку. Економічні нормативи, що регулюють діяльність комерційних банків. Ліквідність і кредитоспроможність банків.

РОЗДІЛ III. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Тема 1. Сутність, призначення та роль бюджету держави. Бюджет як основний фінансовий план держави. Державний бюджет як економічна категорія. Ознаки бюджетних відносин. Функції бюджету. Принципи бюджетної системи.

Тема 2. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Сутність бюджетного дефіциту. Причини бюджетного дефіциту. Заходи щодо подолання бюджетного дефіциту. Види бюджетного дефіциту.

Тема 3. Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України. Етапи становлення бюджетної системи. Правові засади бюджетної системи. Структура бюджетної системи України. Принципи бюджетної системи. Бюджетний процес. Бюджетне регулювання.

Тема 4. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання. Система місцевих бюджетів. Структура доходів місцевих бюджетів. Структура видатків місцевих бюджетів. Бюджетне регулювання. Розкрийте сутність та форми регулювання міжбюджетних відносин. Яке призначення бюджету розвитку місцевих бюджетів?

Тема 5. Система доходів бюджету. Охарактеризуйте систему доходів бюджету. Класифікаційні ознаки державного бюджету. Податкові надходження державного бюджету. Неподаткові надходження державного бюджету.

Тема 6. Система видатків бюджету. Характеристика видатків бюджету. Видатки бюджету на економічну діяльність та науку. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу. Видатки бюджету на оборону і управління.

Тема 7. Державний кредит і видатки бюджету на обслуговування державного боргу. Характеристика державного кредиту. Характеристика державного боргу. Економічні та соціальні наслідки державного боргу. Обслуговування державного боргу.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

1. Оцінювання знань вступника до аспірантури відбуватиметься за 100-бальною шкалою.

2. Шкала оцінок: 90-100 балів – „відмінно”, 82-89 балів – „дуже добре”, 75-81 балів – „добре”, 60-74 балів – „задовільно”, 59 і менше балів – „незадовільно”.

3. Конкурсний бал (КБ) вступника до аспірантури складається за формулою: $КБ = ВІС \cdot 0,7 + ВІМ \cdot 0,3$, де:

ВІС – результат вступного іспиту зі спеціальності (вага якого становить 70 відсотків конкурсного бала, ваговий коефіцієнт – 0,7);

ВІМ – результат вступного іспиту з іноземної мови (вага якого становить 30 відсотків конкурсного бала, ваговий коефіцієнт – 0,3).

3. Незадовільна оцінка з будь-якого вступного іспиту є підставою для відмови в допуску до подальших вступних випробувань. Перескладання вступних випробувань не дозволяється.

4. За результатами проведення вступних випробувань до аспірантури Приймальна комісія ухвалює рішення щодо кожного вступника на основі конкурсної системи.

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

ОСНОВНА:

1. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси : Навчальний посібник/ Базилевич В.Д., Баластрик Л.О.. -К.: Атіка, 2002. -368 с.
2. Банківська система : навч.посіб./ (Л.І. Катан, Н.І.Демчук, В.Г. Бабенко-Левада, Т.О. Журавльова); за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с.
3. Банківські операції : навч.посіб./ Н.І.Демчук, О.В. Довгаль, Ю.П.Владика-Дніпро: Пороги, 2017.
4. Благун І.Г. Фінанси: Навч.посіб /Благун І.Г., Сорока Р.С., Єлейко І.В. - Львів: "Магнолія-2006", 2007. -314 с.
5. Булгакова С.О. Державні фінанси: Фінанси. Бюджетна система України //С.О. Булгакова, Л.І. Василенко, Л.В. Єрмошенко, В.Т. Александров, С.М. Недбаєва. У 5-ти томах. - Том 1. - Київ: НВП "АВТ лтд.", 2004. - 400с.
6. Бюджетна система: тенденції розвитку / [В.М. Мазярчук та ін.]; під ред. В.М. Мазярчука. Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 384 с.
7. Бюджетний кодекс України. – Режим доступу: www.zakon.rada.dov.ua
8. Василик О.Д. Теорія фінансів:Підручник. – К.: НІОС. – 2000. – 416 с.
9. Гордеева Л.П., Редина Н.Г. Финансы Украины. – Днепропетровск: Наука и образование, 1997. – 240 с.
10. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. – Режим доступу: www.zakon.rada.dov.ua
11. Дослідження грошово-кредитного ринку : навчальний посібник / І. В. Белова. Суми : Сумський державний університет, 2020. 147 с.
12. Єпіфанов А.О., Сало І.В., Д'яконова І.І. Бюджет і фінансова політика України. – К.: Наукова думка, 1997. – 430 с.
13. Кириленко О.П. Фінанси: Навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. – Тернопіль: "Економічна думка", 1998. – 163 с.

14. Ковальчук Н.О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Н.О. Ковальчук, Л.С. Гаватюк, Н.І. Єрміїчук. Чернівці: Чернівецький національний університету ім. Ю.Федьковича. 334 с. 2019.
15. Конституція України. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
16. Концепція реформування місцевих бюджетів: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. №308. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua
17. Миськів Г. Бюджетна система: теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях): навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.
18. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія). – К.: КНЕУ, 2002
19. Петровська І.О., Клиновий Д.В. Фінанси (з елементами статистики фінансів) Навчальний посібник.- К.: ЦУЛ – 2002 – 300 с.
20. Податковий кодекс України. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua
21. Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 04.04.2003 р. - Режим доступу: [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
22. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет КМУ від 19.02.1993 №15-93.
23. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг[Електронний ресурс]: Закон України від 12.07.2001 р. №2664-III — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
24. Про цінні папери та фондовий ринок [Електронний ресурс]: Закон України від 23.02.2006 р. №3480-IV. – Режим доступу: [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
25. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І. С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. 262 с.

ДОДАТКОВА:

1. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси: навч. посібник. – К.: Атіка, 2002.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС, 2000.- 416 с.
3. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: Підручник.- К.: Центр навчальної літератури, - 2003.- 608 с.
4. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України: Навч. посібник.- К.: Т-во «Знання», КОО, 1999.- 487 с.
5. Луніна І.О. Державні фінанси України в перехідний період. – НАН України, Інститут економічного прогнозування. - К: 2000.
6. Мозговой О.М. Фондовий ринок : Навчальний посібник. - К.: КНЕУ, 1999.
7. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник. – 2-ге вид. , доп. І перероб. - К.: КНЕУ, 2001. – 240 с.
8. Павлюк К.В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України: Монографія. – К.:НДФІ, 2006.- 586 с.
9. П'ятаченко Г.О. Становлення та розвиток фінансів України. 1917 – 2003/ Г.О.П'ятаченко, Л.В. Кухарець. – К.: НДФІ, 2005. - 784 с.
10. Фінанси: вишкіл студії. Навчальний посібник/ за ред. Д.е.н., проф. Юрія С. І.- Тернопіль: Карт-бланш, 2002.-357 с.
11. Фінанси підприємств: Підручник /Керівник авт. кол. і наук. ред. А.М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000.
12. Романенко О.Р. Фінанси: Підр.- К: Центр Навчальної Літератури, 2003.-312с.
13. Фінанси : Підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.
14. Берест М. М. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / М. М. Берест. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 164 с.

15. Дослідження грошово-кредитного ринку : навчальний посібник / І. В. Белова. Суми : Сумський державний університет, 2020. 147 с
16. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент. [Текст]: навчальний курс. / І.А. Бланк. - 2-е видавництво, перероб. і доп. - К .: Ельга, Ніка-Центр, 2013.
17. Бюджетна система: Навчальний посібник [Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. та ін.] за заг. ред. 246 Хомутенко В.П. - Одеса: Видавництво Бартенєва, 2014. – С. 132- 158, 234-258.
18. Бюджетна система: навчальний посібник / укладачі: Р.С. Сорока, І.Г. Благун. - Львів: Б11 Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. - 236 с.
19. Ганевич Є.М. Фінансова система України / Є.М. Ганевич, С.В. Михайленко // Фінанси. Навч. метод посіб. Одеса: Пальміра. 2012. – 454 с.
20. Глущенко А. С. Фінанси: Навчальний посібник/ А. С.Глущенко. – Х.: ХНУ ім.. В. Н. Каразіна, 2010. – 190 с.
21. Ковбасюк Ю. В. Державні фінанси: теоретико-організаційні аспекти: навч. посіб. / Ю.В. Ковбасюк. — К.: КИЙ, 2007. — 260 с.